УДК 007: 304: 655+070

Ворона А. Г.,
аспірант

Елементи створення візуального складника журнальних видань

У статті аналізуються графічні елементи, які використовуються під час формування візуального складника журнальних видань. Розкриваються функції та властивості цих елементів, а також специфіка їх поєднання на журнальній сторінці в процесі композиційно-графічного моделювання.

Ключові слова: візуальний складник журналів, дизайн журнальних видань, композиційно-графічна модель журналів.

Створення візуального складника журналів відбувається за допомогою засобів графічного оформлення. Серед цих засобів можна виокремити кілька елементів, що постійно використовуються, — це плашки, лінії, врізки, виноски, ілюстрації. Без застосування цих елементів неможливо створити графічну модель журнального видання. Вони слугують для систематизування матеріалу на журнальній сторінці, виділення складників, на які потрібно звернути увагу читача, а також виконують прикрашальну функцію. Усі вищеперелічені елементи графічного оформлення забезпечують утворення візуального складника газетних видань.

Далі можна навести іншу групу елементів для формування візуального складника журнальних видань, зокрема графічну обробку тексту, використання кольору та білого простору. Ці елементи зараховуємо до іншої групи, тому їх походження та функції мають ширший характер: крім систематизаційної, привертання уваги та прикрашальної, функція утворення просторово-перцепційних зв'язків для ефективного сприйняття читачем вербальної та невербальної інформації на журнальних сторінках.

У процесі створення візуального складника журнальних видань комбінаційне поєднання всіх цих елементів графічного оформлення постійно трансформується та видозмінюється. Разом з їх інтерпретаційною зміною використання стає помітною тенденція до зміни стильових напрямів графічного оформлення журналів. Таким чином, можна сказати, що візуальний складник журнальних видань — це по суті динамічна система, яка видозмінюється залежно від типологічно-видових характеристик видання, а також від існуючих тенденцій формоутворення графічного оформлення журналів. «Відсутність кінцевого, фіксованого образу журналу пояснює швидкість, з якою періодичні видання реагують на нові тенденції, стаючи свого роду лабораторією стилеутворення. Так, на відміну від книг, плакатів або каталогів, оформлення яких не передбачає подальшого коректування, журнальний дизайн в меншій мірі тяжіє до стилістичної завершеності і визначеності. Варіативність, закладена в самій природі періодичних видань, дозволяє повністю або частково змінювати стилістичні орієнтири без втрати естетичної цінності і матеріальності журналу» [1, 4]. Отже, вище наведені постійні елементи графічного оформлення журнальних видань мають комбінаторні, варіативні та стильозмінюючі властивості, які, своєю чергою, виявляються залежно від використання цих елементів на журнальних сторінках дизайнером-графіком.

Кожен із засобів створення візуального складника журналів характеризується певними особливостями та специфікою використання. Далі буде проведено детальний аналіз цих графічних елементів.

Плашки використовуються майже на кожній сторінці журнального видання. Легкість створення та використання цих елементів підкріплюється їх надзвичайною ефективністю. «Плашки надають публікації гарний вигляд, руйнуючи монотонність чорно-білої гами. Плашка відокремлює від решти сторінки текстовий блок, поміщений на ній. Крім того, завдяки плашкам дизайнери можуть обходитися взагалі без рамок, адже межі тексту позначаються самою плашкою» [2, 121]. Плашки можуть використовуватися з різним кольоровим обрамленням або градієнтом, у місті, де потрібно вставити текст із виворіткою, а також для виділення колонтитулів.

Наступним елементом нашого аналізу є лінії. У загальній теорії дизайну лінія поряд з крапкою і плямою є основоположним елементом будь-якої графіки. У графічному оформленні журнальних видань лінії використовуються часто та мають специфічні властивості. «Дизайнери використовують лінії в їх найпростішій формі, щоб розділяти простір. Лінії позначають кордон; наприклад, вони можуть бути використані, щоб відокремити зону написання заголовка від зони, зарезервованої для логотипу та інформації про компанію. Лінії можуть бути також використані, щоб утворити текстуру або створити прикрасу. Вага або товщина лінії мають безпосередній вплив на ефективність створюваної ілюзії» [3, 74]. Лінії можуть бути використані в діаграмах та схемах як частина вказівних стрілок. У кожному електронному графічному редакторі існують цілі підрозділи функцій для управління та видозміни ліній.

Врізки використовуються для привернення уваги читача до потрібної інформації. «Врізки урізноманіт-

© Ворона А. Г., 2013

нюють публікації і дозволяють посилити сенс важливих повідомлень. В інформаційних бюлетенях, газетах і журналах врізки допомагають відокремити текст або графіку від основного потоку. Врізки зазвичай розташовуються на полях публікації, а також на початку або в кінці статті. Врізки часто містять елементи, що привертають погляд, — плашки, в тому числі і кольорові, збільшений текст, заголовки тощо» [2, 122]. Вони також часто обрамлюються лініями.

Елементами графічного оформлення журналів, схожими за виглядом та функціями з врізками, є виноски. Виноски теж використовуються для привернення уваги читача, але інформація, яка в них міститься, має пояснювальний характер. Відрізняє виноски від врізок також те, що виноски зазвичай подаються на тлі декоративних фігурних елементів. «Виноска вирівнюється за центральною направляючою та простягається на ділянку зовнішнього поля. Текст рівномірно обтікає виноску. Найкраще розташування виноски — верхня та нижня частини сторінки, а також на відстані 15 пікселів від верхньої частини сторінки» [4, 29]. Використання у графіці такого елемента, як виноска, має спільне коріння з «мовним сувоєм», який використовувався у мезоамериканському мистецтві XVIII ст. та з оформленням коміксів.

Наступним елементом формування візуального складника журнальних видань, який буде проаналізовано, є ілюстрації. «Журнали повні ілюстрацій. Одні з них мають розважальний характер (наприклад, комікси). Інші з'являються в рекламі. Треті анонсують статті. Четверті прикрашають графіки та логотипи. Є й більш претензійні ілюстрації, які (як фото) вимагають більше місця, більше злагоди між автором, редактором і дизайнером та великих витрат» [5, 114]. Ілюстрації — це перше, що впадає в очі на журнальній сторінці. Вміло підібрана й оброблена ілюстрація одразу привертає увагу читача, змушує його довго залишатися на сторінці та повністю ознайомитися з текстом статті або реклами.

Я. Вайт у своїй роботі «Editing by design» [6, 143] виокремлює три умовні типи ілюстрацій:

1. «З настроєм» — емоційні абстрактні фотографії або ілюстрації. Їх завдання — схвилювати, заінтригувати, заманити споживача, тому вони можуть бути будь-якими. Їх можна назвати своєрідною «наживкою».

2. «Інформативні» — документальні, предметні, реалістичні. Потрібно ставитися до них відповідально, щоб зберегти довіру читача.

3. «До слова довелося» — посередні зображення, нічого кращого знайти не вдалося. Їх потрібно робити маленькими.

Усі ці типи подано в популярному стилі викладу, автор простими словами пояснює основні принципи підбору та використання ілюстрацій на журнальній сторінці.

Далі буде проведено детальніший аналіз таких елементів формування візуального складника журнальних видань, як обробка тексту, застосування кольору та використання білого простору. Раніше було зазначено, що ці елементи графічного оформлення мають ширші функції, ніж група елементів, до яких належать плашки, лінії, врізки, виноски, ілюстрації. Умовно обробка тексту, застосування кольору та використання білого простору далі ми будемо називати елементами другої групи.

Засоби утворення візуального складника журнальних видань другої групи, як було зазначено вище, не тільки привертають увагу читача на журнальній сторінці, а й безпосередньо впливають на сприйняття інформації читачем.

Крім того, елементи графічного оформлення другої групи є частиною загальної концепції видання. Вони повинні забезпечувати стилістичну та образну єдність журналу, створювати його композиційно-графічну модель.

Проаналізуємо докладніше графічну обробку тексту. Текстові блоки — це елементи, які займають найбільше місця на журнальних сторінках. Текст присутній в інформаційних повідомленнях, інфографіці, рекламних блоках. Перше, на що звертає увагу дизайнер журналу під час обробки текстових блоків, — це шрифт. «Шрифт поділяється на категорії — найбільш широкі, найбільш загальні групи, організовані графічною формою букви або знака. Категорії шрифту, крім того, деталізуються на класи, або класифікації, які мають спільні специфічні характеристики, як, наприклад, товсті або тонкі штрихи. Вони далі поділяються на сімейства, або стилі, шрифту, що мають загальний дизайн. Сімейства поділяються на конкретні гарнітури шрифту, як, наприклад, звичайний, курсив, жирний, розтягнутий або стиснений» [3, 78].

Відповідність тексту загальній графічній моделі журнального видання виявляється в уніфікації щодо кеглю, типу шрифту, оформлення заголовків та підзаголовків. У графічному оформленні журналів варто використовувати не більш ніж 2—3 шрифти. Ширші можливості для оформлення надає кольорова обробка шрифту.

Крім графічної обробки, велике значення має гармонійне поєднання тексту та інших графічних елементів на просторі журнального розвороту. Вибраний шрифт, кегль та колір повинні якнайкраще поєднуватися на журнальній сторінці з представленою графікою. «Шрифт і простір взаємодіють один з одним за типом образ / тло, причому ця взаємодія є взаємозалежною. Шрифт (образ, або позитивний елемент) задає якості простору, який він розбиває; простір (тло) допомагає задати якості шрифту, який існує в його межах. Кожен елемент, що привноситься в простір, додає йому текстури і складності, але і зменшує кількість

«повітря» у форматі, змушуючи його, подібно мозаїці, приймати чіткі форми навколо шрифту» [7, 74].

Наступним елементом графічного оформлення журнальних видань другої групи, який буде проаналізовано, є використання кольору. Цей елемент є одним із найвагоміших у графічному оформленні газет та журналів. Мається на увазі, що колір у композиційно-графічному моделюванні журналів використовується частіше та більш насичено. Неможливо собі уявити графічну модель сучасного журнального видання без використання кольору.

Колір у журнальних виданнях виконує велику кількість функцій. «У професійно розробленому друкованому виданні колір використовується насамперед не для естетики, а в якості функціонального технічного прийому: для впізнавання, посилення, смислового зв'язку, організації, переконливості, іноді — усвідомлено «для краси», але зазвичай краса — побічний результат» [6, 201].

Російський дослідник графічного дизайну В. Лєсняк виокремлює *п'ять функцій кольору*:

1. На стадії подання форми колір виконує комунікативну функцію (виділення, відмінність, об'єднання, поділ та інші можливості колірної організації).

2. Коли колір є відображенням істотних ознак або символічним колірним кодуванням, позначенням поняття форми, кольору властива пізнавальна функція.

3. В емоційному вираженні почуттів, естетичній оцінці форми виявляється виразна функція форми.

4. Колір несе не лише ефективне інформаційне навантаження, а й «враховує суб'єктивні умови, національну специфіку створюваного об'єкта» [8, 46].

Колір є головним елементом у забезпеченні емоційного впливу на читача за допомогою графічного оформлення. У візуальному світі колір є єдиним найпотужнішим інструментом символів, що є у розпорядженні дизайнера. Розуміння й ефективне використання кольору як символьного або мотиваційного інструмента є ключем до потужної візуальної комунікації. «Оскільки колір — це мова візуального спілкування, то дизайнер за його допомогою може привернути увагу і розповісти про ідею своєї роботи. Вплив кольору — подразнюючий або розслабляючий, стимулюючий участь або відчуження — повністю залежить від дизайнера» [9, 46].

Таким чином, колір є мультифункціональним елементом створення візуального складника журналів, який впливає на просторово-перцепційні зв'язки з читачем, здійснює емоційний вплив на нього та в останню чергу слугує способом естетичного прикрашення журнальних сторінок.

Наступним елементом створення візуального складника журнальних видань є використання білого простору, тобто тієї частини журнальної сторінки, яка не зайнята ілюстраціями або текстом. Білим цей простір можна назвати умовно, тому що на відміну від газетних видань колір тла на сторінках журнальної продукції постійно змінюється. «Людське око притягують контрасти, а білий простір в середньому сильніше контрастує з сусідами по сторінці, ніж сіра область, зайнята текстом. Крім того, білий простір надає оку можливість для відпочинку від монотонної сірості великих блоків тексту, які замилюють читачеві очі в товстих довідниках і біржових зведеннях» [2, 108].

Білий простір бере участь у структуруванні графічних елементів на журнальній сторінці. Також він визначає шляхи, в яких повинна «рухатися» увага читача журнальною сторінкою. Білий простір змушує реципієнта створювати в підсвідомості невидимі лінії, які спрямовують увагу в потрібному напрямі.

Білий простір також є частиною всіх пробільних елементів, які присутні на журнальній сторінці. Існує багато їх типів: міжлітерні, міжслівні, міжрядкові, міжколонні, навколо заголовків, резюме, колонтитулів, зображальних елементів і підписів, поля [10, 92].

Таким чином, простір на журнальній сторінці, який не заповнений графікою, є частиною композиційно-графічної моделі видання та відіграє важливу роль у механізмі візуально-графічної комунікації. Кожна ділянка журнального розвороту має своє функціональне навантаження.

Усі елементи створення візуального складника журнальних видань, крім відповідності вищеперелічених характеристикам, повинні вступати в гомеостатичні зв'язки у разі їх використання на просторі журнальної сторінки. Вони повинні утворювати цілісну структуру графічних елементів у композиційно-графічній моделі видання.

В оформленні будь-якого журналу повинна бути забезпечена єдність використаних елементів. «Забезпечення єдності твору вимагає більшого, ніж просто використання однакового шрифту всюди, і більшого, ніж використання відповідного балансу для переданого типу зображення. Єдність належить до загальної композиційної гармонії елементів. Це підсумкова сума належної ваги шрифту, негативного і позитивного простору, балансу, ритму і тону» [3, 70]. Єдність елементів у графічному оформленні видання впливає на візуальну перцепцію читача.

Симбіоз використаних графічних елементів створення візуального складника журналів, за умови дотримання всіх правил і принципів їх застосування, утворює цілісний функціональний комплекс графіки. «Цілісність — це всеохоплюючий і об'єднуючий принцип композиційно-художнього формоутворення в дизайні. Він передбачає встановлення найтіснішого зв'язку між всіма засобами і прийомами побудови композиції. Внаслідок такого встановлення виявляється загальний характер форми, що визначає в кінцевому рахунку всю силу її впливу на глядача. За

відсутності такого характеру форма виглядає негармонійною, дробовою, нецілісною» [11, 161].

Таким чином, усі елементи створення візуального складника журнальних видань, які використовуються у композиційно-графічному моделюванні, мають специфічні характеристики та особливості застосування. Умовно вони поділяються на графічні елементи першої та другої груп. Елементи кожної групи повинні у разі поєднання в графічній моделі видання забезпечувати його єдність та цілісність.

1. *История* журнального дизайна / О. И. Рожнова. — М. : ИД «Университетская книга», 2009. — 272 с., ил.

2. *Паркер Р.* Как сделать красиво на бумаге, 2-е издание ; пер. с англ. — С.Пб. : Символ-Плюс, 2008. — 384 с., ил.

3. *AGAINST* THE CLOCK. Искусство дизайна с компьютером и без... ; пер. с англ. — М. : КУДИЦ-ОБРАЗ, 2005. — 203 с.

4. *Дизайн* страниц Before&After ; пер. с англ. — М. : КУДИЦ-ОБРАЗ, 2006. — 272 с.

5. *Харроуэр Т.* Настольная книга газетного дизайнера / Тим Харроуэр. — Изд-во КП. — Воронеж, 1999. — 210 с.

6. *White Jan V.* Editing by design / Jan V. White. — С. : Allworth Press, 2003. — 277 p.

7. *Самара Т.* Дизайн публикаций. Практикум / Самара Тимоти. — М. : ИД «Рип-холдинг», 2006. — 240 с.

8. *Лесняк В.* Графический дизайн (основы профессии) / В. Лесняк. — М. : Изд-во «ИндексМаркет», 2011. — 416 с.

9. *Дизайн* цвета : практикум / С. Адамс, Н. Мориока. — М. : РИП-холдинг, 2006. — 240 с.

10. *Шевченко В. Е.* Елементи оформлення сучасного газетного видання // Наукові записки Інституту журналістики. — 2000. — Т. 1. — С. 88—95.

11. *Учебник* дизайна. Композиция, методика, практика. / В. Б. Устин. — М. : АСТ: Астрель, 2009. — 254, [2] с., ил.

Подано до редакції 16. 12. 2013 р.

Vorona Andriy. The elements of creation of visual component of magazine' periodicals.

This article analyzes the graphic elements used in formation of visual component of magazine' periodicals. It is defined the functions and properties of these elements and also the specifics of their combination on the journal page in the process of compositional and graphical modeling.

Keywords: visual component of magazines, design magazine editions, compositional and graphic model of magazines.

Ворона А. Г. Элементы создания визуальной составляющей журнальных изданий.

В статье анализируются графические элементы, используемые при формировании визуальной составляющей журнальных изданий. Раскрываются функции и свойства этих элементов, а также специфика их сочетания на журнальной странице в процессе композиционно-графического моделирования.

Ключевые слова: визуальная составляющая журналов, дизайн журнальных изданий, композиционно-графическая модель журналов.